

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อทางวารสารสนเทศที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสื่อที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีพของประชาชนในสังคมปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางการสื่อสารและการพิมพ์ได้เข้ามามีส่วนสนับสนุนสร้างเสริมให้หนังสือพิมพ์เพิ่มสมรรถนะและมีอิทธิพลมากขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่สาธารณชนมอบหมายให้ในฐานะที่เป็น "ฐานันดรที่สี่"

สภาพภาพของหนังสือพิมพ์ในสังคมที่เป็นประหนึ่งสถาบันสาธารณะ (Quasi Public Institution) ทำหน้าที่ในการแจ้งเหตุการณ์ข่าวสารที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ทำให้ประชาชนได้รับทราบเพื่อการตัดสินใจหรือเพื่อดำเนินชีวิตประจำวัน หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีอิทธิพล สามารถสร้างประชามติ (Public opinion) เปลี่ยนแปลงความคิดเห็น (Opinion) อารมณ์ (Emotion) ความรู้สึก (Feeling) ความเชื่อ (Belief) ความเข้าใจ (Understanding) ทศนคติ (Attitude) รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออก (Overt Behavior) ของประชาชนในกิจกรรมต่างๆ ได้

ในสถานะความเป็นสถาบันสาธารณะ หนังสือพิมพ์จึงเป็นที่คาดหวังว่าจะต้องทำหน้าที่รับใช้สังคมและสาธารณชน แต่ขณะเดียวกันก็เป็นกิจการที่ต้องทำกำไรเลี้ยงตัวเองในฐานะที่เป็นธุรกิจ (Private Business) ด้วย ซึ่งต้องดำเนินการตามแบบฉบับของการบริหารธุรกิจเพื่อสร้างผลกำไรตอบแทนการลงทุน รวมทั้งให้ธุรกิจอยู่รอดเติบโตก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ ขณะเดียวกันก็ต้องมีการแข่งขันกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์ด้วยกัน หนังสือพิมพ์จึงมีสภาพเหมือนสินค้าทั่วไปจะดีกว่าสินค้าอื่นอยู่บ้างก็ตรงที่เป็นสินค้าทางสมองที่มีความจำเป็นต่อการสร้างประโยชน์แก่สาธารณะ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนเองด้วย (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539: 13-14)

ข่าว (News) ถือได้ว่าเป็นเนื้อหาที่สำคัญที่สุดเป็นเนื้อหาที่สร้างความสนใจประจำวัน และเป็นส่วนที่ทำให้หนังสือพิมพ์ขายได้ ข่าวที่ปรากฏอยู่บนหน้าต่างๆของหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ รายงานอุบัติการณ์ (Events) ต่างๆ ที่เกิดขึ้น อุตการณ์เหล่านี้ก็จะได้รับการตีพิมพ์จะต้องได้รับการพิจารณา ประเมิน เปรียบเทียบคุณค่าและความสำคัญจากผู้สื่อข่าว บรรณาธิการข่าว ซึ่งเปรียบเสมือนผู้เฝ้าประตูข่าวสาร บุคคลเหล่านี้จะใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยว่า อุตการณ์ใดมีคุณค่าและมีความสำคัญพอที่จะเป็นข่าว การทำหน้าที่ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อให้ข่าวสารมีคุณค่า มีความถูกต้อง มีความเป็นกลาง มีความสมบูรณ์และมีความเป็นธรรม โดยยึดประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) เป็นที่ตั้ง

ภาระหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ นอกจากภาระในการเสนอข่าวสาร ให้ความคิดเห็น ให้บริการสาธารณะเป็นสื่อกลางของรัฐกิจแล้ว ภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการให้ความบันเทิง (To Provide Entertainment) เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนจิตใจ ลดความตึงเครียดทั้งจากตนเองและสังคม สร้างความจรรโลงใจ ทำให้มีสุนทรีย์ในอารมณ์ ก่อให้เกิดจินตนาการ เป็นการฆ่าเวลาได้อย่างดี (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539: 16)

การเสนอข่าวบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับต่างๆ จึงเป็นการทำหน้าที่ในการสนองความต้องการด้านความบันเทิงเชิงรมย์ของผู้รับสารอย่างหนึ่งจะเห็นได้จากที่หนังสือพิมพ์หลายฉบับได้จัดหน้าไว้เฉพาะอย่างน้อย 1-3 หน้า ทำให้มีพื้นที่ที่จะเสนอข่าวสารในวงการธุรกิจบันเทิงได้อย่างละเอียด กว้างขวาง และครอบคลุมถึงรายการบันเทิงประเภทต่างๆ ที่ประชาชนสนใจ และติดตามข่าวได้มากขึ้น

การรายงานข่าวในวงการบันเทิงที่มักจะพบเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับผลงานหรือผลผลิตที่ออกมาใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ ละคร ดนตรี ศิลปกรรม หรือการแสดงตามสถานที่ต่างๆ ผู้สื่อข่าวจะคอยติดตามความเคลื่อนไหวในวงการบันเทิงเหล่านี้ อย่างใกล้ชิด เมื่อมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้น หรือ มีผลงานที่เด่น และเป็นที่น่าสนใจ ผู้สื่อข่าวจะรีบติดตามแหล่งข่าวและทำการหาข้อมูลรายละเอียด เพื่อนำมาเขียนเสนอผู้อ่าน การนำเสนอของผู้สื่อข่าวไม่

เพียงแต่จะได้รายละเอียดของผลงานแต่เพียงเท่านั้น แต่จะต้องพยายามเขียนให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน เข้าใจ และชื่นชอบในผลงานเหล่านั้นด้วย (ดร.ณิ หิรัญรักษ์, 2534: 191)

เนื้อหาข่าวสารในหน้าบันเทิง พอแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือลักษณะแรกเป็นเนื้อหาข่าวสารที่บอกความหมายตรงให้ผู้อ่านทราบว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม เป็นลักษณะของการบอกเล่าเรื่องราวในแต่ละวัน และลักษณะที่สองเป็นเนื้อหาของข่าวสารที่มีนัยความหมายแฝงจุดมุ่งหมายอื่น เช่น ทำให้เกิดความพอใจ หรือ ไม่พอใจ มีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งหรือบุคคลที่ผู้เขียนข่าวเสนอ ลักษณะเนื้อหาที่มีนัยแฝงจุดมุ่งหมายอันนี้ จะปรากฏในลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์ ดิชม การแสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด หรือความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวที่ต้องการจะยั่วเย้า หยอกล้อ กระทบกระเทียบ เสียดสีบุคคลที่ตกเป็นข่าว เพื่อโน้มน้าวใจชักจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความชื่นชอบ สนใจหรือ ไม่พอใจ (ศศิธร ทศนัยนา, 2535: 16-17)

จากลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้านศิลปบันเทิงที่มีทั้งส่วนที่เป็นเป็นข่าวหรือข้อเท็จจริง ตรงไปตรงมา และความคิดเห็นที่แฝงความรู้สึกนี้นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ของสาธารณชนทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหรือการทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวในฐานะนายประตูข่าวสารโดยถูกเพ่งเล็ง ในแง่คุณภาพข่าวสารทั้งด้านความถูกต้องเที่ยงตรง เป็นธรรม ไปจนถึงปัญหาด้านจริยธรรมและด้านกฎหมาย จนเกิดคดีร้องเรียนและฟ้องร้องปรากฏให้เห็นอยู่เสมอทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมที่เน้นการเสนอข่าวเบาหรือข่าวเร้าอารมณ์

งานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะตรวจสอบปัญหาการทำหน้าที่ในการรายงานข่าวศิลปบันเทิงทางสื่อหนังสือพิมพ์ โดยพิจารณาถึงผู้เกี่ยวข้องทั้งบุคคลที่เป็นแหล่งข่าวหรือตกเป็นข่าวไม่ว่าจะเป็นดารา นักแสดงหรือผู้สร้าง ผู้กำกับ รวมทั้งตัวผู้สื่อข่าว คอลัมนิสต์และบรรณาธิการที่ทำหน้าที่นำเสนอข่าวด้านนี้ ตลอดจนพิจารณาถึงลักษณะเนื้อหาที่นำเสนอ การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการสะท้อนถึงลักษณะการทำหน้าที่ของนายประตูข่าวสาร (Gatekeepers) และทัศนคติของแหล่งข่าว (News Sources) ที่มีต่อการทำหน้าที่ข่าวสารด้านศิลปบันเทิงซึ่งอาจเป็นทั้งหน้าที่ที่พึงประสงค์ (Functional) อันจะเอื้อประโยชน์แก่ผู้บริโภค หรือเป็นหน้าที่ที่ไม่พึงประสงค์ (Dysfunctional) อันอาจจะเป็นพิษเป็นภัยกับผู้บริโภค ได้เช่นเดียวกัน

ปัญหานำวิจัย

1. เนื้อหาข่าว บทความ และคอลัมน์ศิลปะบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันมีลักษณะอย่างไรพิจารณาในแง่ของหัวข้อเรื่อง ประเด็น และทิศทางการนำเสนอ
2. หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมีนโยบายในการเสนอเนื้อหาข่าวสารด้านนี้ได้อย่างไร
3. แหล่งข่าวและผู้ตกเป็นข่าวด้านศิลปะบันเทิง เช่น ดารา นักแสดง ผู้สร้าง ผู้กำกับ มีทัศนะอย่างไรต่อนักข่าว และเนื้อหาข่าวสารที่นำเสนอ
4. การนำเสนอเนื้อหาข่าวสารด้านศิลปะบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวัน มีความสอดคล้องกับนโยบายของผู้จัดทำและทัศนะของแหล่งข่าวหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาข่าวสารด้านศิลปะบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวัน โดยพิจารณา รูปแบบข้อเขียน ประเภทเนื้อหาศิลปะบันเทิง ประเด็นเรื่อง แหล่งข้อมูลและทิศทางเนื้อหา
2. เพื่อสำรวจผู้สื่อข่าว คอลัมนิสต์และบรรณาธิการหน้าศิลปะบันเทิง ในด้านนโยบายในการนำเสนอเนื้อหา รวมทั้งความเห็นต่อสัมพันธภาพกับแหล่งข่าว
3. เพื่อศึกษาทัศนะของแหล่งข่าวทั้งดารา นักแสดง และผู้สร้าง ผู้กำกับ ต่อการรายงานข่าวความเคลื่อนไหวและการวิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะบันเทิง รวมทั้งต่อการมีสัมพันธภาพกับผู้สื่อข่าว
4. เพื่อสำรวจความสอดคล้องระหว่างลักษณะเนื้อหา นโยบายผู้จัดทำข่าวและทัศนะของแหล่งข่าวในการนำเสนอเนื้อหาศิลปะบันเทิง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะหน้าบันเทิงในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยเชิงประชานิยม 3 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด
2. ศึกษาปริมาณเนื้อหาข่าวด้านศิลปะบันเทิงประเภทหนังและละคร
3. สำรวจทัศนะจากแหล่งข่าว ดารา นักแสดง ผู้สร้างงานศิลปะบันเทิงในด้าน

ภาพยนตร์ละครโทรทัศน์และละครเวที รวมทั้งนโยบายของผู้สื่อข่าว คอลัมนิสต์ บรรณาธิการด้าน
ศิลปบันเทิง

สมมติฐานของการวิจัย

แหล่งข่าวมีความต้องการและทัศนคติไม่สอดคล้องกับลักษณะการนำเสนอเนื้อหาด้าน
ศิลปบันเทิงในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันเชิงประชานิยม

นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความเข้าใจ ความเชื่อหรือความรู้สึกเฉพาะตัวที่
แสดงออกมาอย่างอิสระ ในเรื่องการรายงานข่าว การวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งลักษณะสัมพันธภาพ
ระหว่างนักข่าวกับแหล่งข่าว ซึ่งวัดจากการตอบคำถามในลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า

แหล่งข่าว หมายถึง แหล่งข่าวด้านศิลปบันเทิง ซึ่งเป็นต้นตอของข่าวหรือเหตุการณ์
ความเคลื่อนไหวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันเชิงปริมาณ ได้แก่ ดารา นักแสดง ผู้กำกับ
การแสดง ผู้อำนวยการสร้าง

นโยบายผู้จัดทำ หมายถึง แนวทางหรือวิธีการที่ฝ่ายบรรณาธิการข่าวในหนังสือพิมพ์
รายวันเชิงประชานิยม อันประกอบไปด้วย ผู้สื่อข่าว นักเขียนประจำคอลัมน์ (คอลัมนิสต์) และ
บรรณาธิการ ยึดถือ หรือใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าวหรือเนื้อหาประจำวัน

เนื้อหาศิลปบันเทิง หมายถึง ข่าว บทความ บทวิจารณ์ บทความความคิดเห็นที่ตีพิมพ์
ในหน้าหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมเกี่ยวกับ ดารา นักแสดง ผู้สร้าง ผู้กำกับด้าน ภาพยนตร์ ละคร
โทรทัศน์ ละครเวที รวมทั้งผลงาน และความเคลื่อนไหวด้านศิลปบันเทิง

หนังสือพิมพ์รายวันเชิงประชานิยม หมายถึง หนังสือพิมพ์ภาษาไทยที่พิมพ์ออกจำหน่ายเป็นรายวัน เน้นเนื้อหาเร้าอารมณ์ เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวสังคม บุคคล ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ไทยรัฐ เดลินิวส์ และ ข่าวสด

สัมพันธภาพ หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข่าวและผู้สื่อข่าวด้านศิลปบันเทิง โดยพิจารณาในแง่การพึ่งพา การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ความร่วมมือ ความเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกันและความขัดแย้งในการทำหน้าที่ด้านข่าวสาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของแหล่งข่าวศิลปบันเทิงที่มีต่อผู้สื่อข่าวศิลปบันเทิงและต่อเนื้อหาสาระของข่าวด้านศิลปบันเทิงที่นำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน
2. ทำให้ทราบลักษณะสัมพันธภาพที่มีต่อกันระหว่างแหล่งข่าวศิลปบันเทิงกับผู้สื่อข่าวศิลปบันเทิง
3. ทำให้ทราบระดับความสอดคล้องของทัศนคติของแหล่งข่าวศิลปบันเทิง นโยบายของผู้สื่อข่าวศิลปบันเทิงและเนื้อหาข่าวด้านศิลปบันเทิงที่ได้นำเสนอในหน้าบันเทิงของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน